

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای رضا ملاحسینی اردکانی تحت عنوان: « قابلیت سنجی فناوری اطلاعات در احیاء دموکراسی مستقیم» را از نظر شکل (فرم) و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای دریافت درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

ردیف	اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱	استاد راهنما	دکتر محمدرضا حافظ نیا	استاد	
۲	استاد مشاور	دکتر محمدباقر قالیباف	استادیار	
۳	نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر زهرا احمدی پور	استادیار	
۴	استاد ناظر	دکتر زهرا احمدی پور	استادیار	
۵	استاد ناظر	دکتر سید موسی پورموسوی	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

آیین نامه چاپ پایان نامه های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته **جغرافیای سیاسی** است که در سال **۱۳۸۸** در دانشکده **علوم انسانی** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر **محمد رضا حافظ نیا**، مشاوره جناب آقای دکتر **محمدباقر قالیباف** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده رابه عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **رضا ملاحسینی اردکانی** دانشجوی رشته **جغرافیای سیاسی** مقطع **کارشناسی ارشد** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **رضا ملاحسینی اردکانی**

تاریخ و امضا: **۱۳۸۸/۳/۱۲**

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیای سیاسی

قابلیت سنجی فناوری اطلاعات در احیاء دموکراسی مستقیم

نگارش:

رضا ملاحسینی اردکانی

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا حافظ نیا

استاد مشاور:

دکتر محمدباقر قالیباف

خرداد ۸۸

تقدیم به :

پدر و مادرم

که هرچه دارم از آنهاست

و

همه کسانی که مختصر دانشم را مدیونشان هستم

سپاس و قدردانی

سپاس و ستایش خدای را سزااست که کسوت هستی را بر اندام آفرینش پوشانید، او که تمامی ستایشگران از ستایش او عاجزند و تمامی حسابگران از شکر نعمت‌های او ناتوان.

خداوند را شاکرم که به من فرصتی عطا فرمود تا بخشی از زندگی‌ام را با انسان‌هایی فرهیخته سپری نمایم و از رهگذر این مصاحبت به بسط بینش مبتنی بر یادگیری‌ام پردازم.

بر خود لازم می‌دانم که از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر محمدرضا حافظ نیا که مسؤولیت راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده گرفته‌اند و در تمامی مراحل تحقیق، نگارنده را مرهون راهنمایی‌های عالمانه و لطف صبورانه خود قرار داده‌اند، و همچنین از جناب آقای دکتر محمدباقر قالیباف که علی‌رغم مشغله‌های اجرایی ایشان به عنوان استاد مشاور، در طول نگارش این پایان‌نامه، نگارنده را با بزرگواری یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

در این مجال شایسته است از زحمات اساتید بزرگوارم، جناب آقای دکتر سید موسی پورموسوی و سرکار خانم دکتر زهرا احمدی پور که علاوه بر ارائه راهنمایی‌های راهگشای خود، به ارزیابی علمی این پژوهش نیز پرداختند و همچنین از همه معلمان و اساتید دوره تحصیلم به ویژه استاد بزرگوار جناب آقای دکتر پیروز مجتهدزاده، که این اثر و هر آنچه از دانش کسب نموده‌ام حاصل زحمات مشفقانه آنان است، تشکر نمایم.

خانواده مهربانم نیز همواره مشوق من در ادامه تحصیل و انجام کارها بوده‌اند، خالصانه‌ترین سپاس‌ها را به پدر و مادر و خواهران و برادر عزیزم، که هر چه دارم از پرتو وجودشان نشأت گرفته، تقدیم می‌کنم.

در پایان از دوستان عزیزم جناب آقایان مصطفی قادری حاجت، محمود جعفرپور و مهران محمودی که در تکمیل این طرح از نظراتشان بهره گرفتم، تشکر می‌نمایم.

چکیده:

دموکراسی به دو روش کلی قابل اجراست: دموکراسی مستقیم و دموکراسی غیرمستقیم. در دموکراسی مستقیم که نوع اصلی و حقیقی دموکراسی نیز به شمار می رود، افراد مستقیماً و آگاهانه در تصمیم گیری ها مشارکت نموده و مفهوم عالی شهروندی را به نمایش می گذارند. با گسترده تر شدن قلمرو حکومت ها و افزایش تعداد جمعیت در جوامع مختلف و عوامل مختلف دیگر، برای حفظ ارزش های دموکراتیک و قابل اجرا نگه داشتن دموکراسی، متفکران سیاسی طرح دموکراسی غیر مستقیم یا نمایندگی را مطرح کردند؛ که طی آن دیگر نه خود مردم که نمایندگان منتخب آنان به تصمیم گیری و اجرا و نظارت آن می پردازند.

اما با گسترش فناوری های پیشرفته جدید - بویژه فناوری های اطلاعاتی و ارتباطاتی - و پیدایش ظرفیت های بالای تکنولوژیکی و اجتماعی جوامع انسانی در سال های اخیر و با بالا رفتن سطح شعور سیاسی مردم و همچنین در دسترس بودن وسایل مرتبط با فناوری های جدید ارتباطی و اطلاعاتی از جمله اینترنت، به نظر می رسد زمان آن فرا رسیده که مردم خود بصورت مستقیم و بدون انتخاب نمایندگان، در تصمیم گیری های مربوط به سرنوشت فردی و جمعی خود شرکت نموده و بدین وسیله شاهد احیاء ارزش های دموکراسی مستقیم باشیم. این پژوهش به شیوه مطالعات کتابخانه ای و توصیفی سعی در آن دارد تا با شناسایی عوامل مختلف تحولات جدید در مفهوم دموکراسی، به بررسی و شناخت قابلیت های فناوری اطلاعات در گذار جوامع از دموکراسی، غیرمستقیم به دموکراسی مستقیم بپردازد.

واژگان کلیدی: دموکراسی، دموکراسی مستقیم، دموکراسی الکترونیکی، فناوری اطلاعات.

فهرست مطالب:

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱	۱-۱- بیان مسئله
۲	۱-۲- سوالات تحقیق
۲	۱-۳- طرح فرضیات
۳	۱-۴- ضرورت انجام پژوهش
۳	۱-۵- پیشینه پژوهش
۴	۱-۶- نوع تحقیق
۴	۱-۷- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۴	۱-۸- جنبه نوآوری تحقیق
۵	۱-۹- روش و ابزار جمع آوری اطلاعات
۵	۱-۱۰- محدودیت های تحقیق
۵	۱-۱۱- اصطلاحات و مفاهیم ویژه
۵	۱-۱۱-۱- دموکراسی
۶	۱-۱۱-۲- دموکراسی مستقیم
۶	۱-۱۱-۳- دموکراسی نمایندگی
۶	۱-۱۱-۴- فناوری اطلاعات
۷	۱-۱۱-۵- دموکراسی الکترونیکی
فصل دوم: ادبیات نظری	
۸	۲-۱- دموکراسی
۸	۲-۱-۱- دموکراسی و جغرافیای سیاسی
۱۰	۲-۱-۲- تعاریف دموکراسی
۱۴	۲-۱-۳- تاریخچه دموکراسی
۱۸	۲-۱-۴- انواع دموکراسی
۱۹	۲-۱-۴-۱- دموکراسی مستقیم
۲۲	۲-۱-۴-۲- دموکراسی غیر مستقیم
۲۴	۲-۲- نقد دموکراسی
۲۵	۲-۲-۱- انتقاد از مفهوم دموکراسی
۲۸	۲-۲-۲- انتقادات از مفهوم دموکراسی نمایندگی
۳۱	۲-۳- شهروندی

صفحه	عنوان
۳۲	۱-۳-۲- تاریخچه شهروندی
۳۳	۲-۳-۲- شهروندی امروز
۳۵	۴-۳-۲- زمینه های تحقق مفهوم غایی شهروندی
۳۷	۴-۲- مشارکت
۳۷	۱-۴-۲- تعاریف مشارکت
۳۸	۲-۴-۲- عوامل موثر بر مشارکت
۴۰	۳-۴-۲- مشارکت سیاسی
۴۲	۴-۴-۲- چالش های مشارکت
۴۳	۵-۲- فناوری اطلاعات
۴۶	۱-۵-۲- تاریخچه فناوری اطلاعات
۴۸	۶-۲- اینترنت
۵۲	۱-۶-۲- امنیت در اینترنت
۵۷	۷-۲- ضرورت های تحول
۶۳	۸-۲- دولت الکترونیکی
۶۶	۹-۲- دموکراسی الکترونیکی
۶۸	۱-۹-۲- تعریف دموکراسی الکترونیکی
۷۳	۲-۹-۲- دموکراسی الکترونیکی و انتخابات الکترونیکی
۷۷	۳-۹-۲- دموکراسی الکترونیکی و دسترسی به اطلاعات
۸۰	۴-۹-۲- دموکراسی الکترونیکی و احیاء دموکراسی مستقیم
۸۳	۵-۹-۲- انتقادات از دموکراسی الکترونیکی

فصل سوم: یافته های تحقیق

۸۸	۱- ۳- ضرورت ها و قابلیت های فناوری اطلاعات در احیاء دموکراسی مستقیم
۸۹	۱-۱-۳- جنبه های نظری
۹۱	۲-۱-۳- جنبه های فنی
۹۳	۳-۱-۳- نمونه های عملی
۹۳	۱-۳-۳- رای گیری از کاربران شبکه فیس بوک
۹۴	۲-۳-۱- فنلاند، پروژه Share Your Views with Us
۹۶	۳-۳-۱- پروژه به سوی دموکراسی الکترونیک (TED)
۹۹	۲-۳- پیش نیازهای احیاء دموکراسی مستقیم بوسیله فناوری اطلاعات:
۹۹	۱-۲-۳- پیش نیازهای مرتبط با دموکراسی مستقیم
۹۹	۱-۲-۳- تعریف دقیق مفاهیم دموکراسی مستقیم و انتظارات شهروندان از آن

۱۰۱ ۳-۲-۱-۲- رفع موانع قانونی
۱۰۳ ۳-۲-۱-۳- آزادی اطلاعات و دسترسی به آن
۱۰۵ ۳-۲-۱-۴- وجود شهروندان آگاه و فعال
۱۰۹ ۳-۲-۲- پیش زمینه های مرتبط با فناوری اطلاعات
۱۱۰ ۳-۲-۲-۱- زیرساخت های فنی
۱۱۰ ۱- زیرساخت های سخت افزاری
۱۱۱ ۲- زیرساخت های نرم افزاری
۱۱۲ ۳- زیرساخت های امنیتی
۱۱۶ ۴- زیرساخت های گستردگی کاربرد
۱۱۸ ۳-۲-۲-۲- جنبه های فرهنگی - اجتماعی فناوری اطلاعات
۱۱۹ ۳-۲-۲-۳- رفع موانع قانونی استفاده از فناوری اطلاعات
۱۲۰ ۳-۳- کاربرد های فناوری اطلاعات در احیاء دموکراسی مستقیم
۱۲۰ ۳-۳-۱- کاربرد های فناوری اطلاعات در بهبود شاخص های عمومی دموکراسی
۱۲۱ ۳-۳-۱-۱- کاربردهای فناوری اطلاعات در آزادی اطلاعات و دسترسی به آن
۱۲۲ - نمونه عملی: هلند - پست آمستردام
۱۲۲ - نمونه عملی: ایالات متحده
۱۲۴ ۳-۳-۱-۲- کاربردهای فناوری اطلاعات در ایجاد فرصت های برابر برای همه شهروندان
۱۲۴ ۳-۳-۱-۳- کاربردهای فناوری اطلاعات در تقویت مشارکت موثر شهروندان
۱۲۵ - نمونه عملی: ایتالیا - شهرداری بولونیا
۱۲۶ - نمونه عملی: لهستان- پروژه شبکه دموکراسی DemNet
۱۲۶ ۳-۳-۱-۴- کاربردهای فناوری اطلاعات در آموزش همگانی شهروندان
۱۲۷ - نمونه عملی: ایتالیا - DIRE, Casalecchio di Reno
۱۲۹ ۳-۳-۲- کاربرد های فناوری اطلاعات در حوزه های دموکراسی مستقیم
۱۳۰ ۳-۳-۲-۱- تصویب قوانین عمومی و جاری
۱۳۱ ۳-۳-۲-۲- تصویب سیاست های کلی و برنامه های توسعه
۱۳۲ - نمونه عملی: ایالات متحده
۱۳۲ ۳-۳-۲-۳- اظهار نظر در ارتباط با موضوعات مهم جامعه و نظارت بر حسن اجرای امور
۱۳۳ - نمونه عملی: هلند
۱۳۳ ۳-۳-۲-۴- انتخاب مسولان اجرایی و کارگزاران حکومتی در سطوح مختلف
۱۳۳ ۳-۳-۳- نمونه عملی: برنامه توسعه دموکراسی الکترونیک در OECD

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل و استنتاج

۱۳۷ بررسی و ارزیابی فرضیات
۱۳۷ بررسی و ارزیابی فرضیه اول
۱۳۹ بررسی و ارزیابی فرضیه دوم

فصل پنجم: نتیجه گیری و ارائه الگوی پیشنهادی

۱۴۱ نتیجه گیری
۱۴۳ ارائه پیشنهادها
۱۴۴ الگوی پیشنهادی

منابع و مأخذ

۱۵۰ منابع فارسی
۱۶۲ منابع انگلیسی

فهرست نمودارها :

صفحه	عنوان
۱۰	نمودار ۱-۲: تبیین مفهوم جغرافیایی - فلسفی حقوق شهروندی و دموکراسی
۳۲	نمودار ۲-۲: رابطه حق زیستن و حق شهروندی
۳۹	نمودار ۲-۳: عوامل موثر بر میزان مشارکت و نحوه تاثیرگذاری آنها
۶۵	نمودار ۲-۴: ابعاد و مراحل استقرار دولت الکترونیک
۷۱	نمودار ۲-۵: ابعاد دموکراسی الکترونیکی
۷۲	نمودار ۲-۶: مدل های دموکراسی الکترونیکی
۷۳	نمودار ۲-۷: الگویی از دموکراسی الکترونیکی
۷۵	نمودار ۲-۸: رای گیری الکترونیکی
۹۸	نمودار ۱-۳: پیش زمینه های احیاء دموکراسی مستقیم بوسیله قابلیت های فناوری اطلاعات

فهرست جداول :

صفحه	عنوان
۴۵	جدول ۱-۲: آثار بالقوه مثبت و منفی گسترش فناوری اطلاعات در ابعاد مختلف
۴۷	جدول ۲-۲: تحولات کاربرد کامپیوتر در جهان در نیمه دوم قرن بیستم
۵۶	جدول ۳-۲: یک مقایسه از تهدیدات امنیتی وب
۵۹	جدول ۴-۲: تاثیر جهانی شدن و عصر اطلاعات بر دموکراسی
۷۷	جدول ۵-۲: پیش نیازهای مشارکت الکترونیکی
۱۲۸	جدول ۱-۳: کاربردهای فناوری اطلاعات در ارتقاء شاخص های عمومی دموکراسی
۱۴۵	جدول ۱-۵: الگوی پیشنهادی

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مسئله:

انسان متمدن برای رفع امور فردی و روانسازی امورات اجتماعی خود نیازمند ایجاد سازوکارهایی برای تطبیق خواسته های فردی خود با شرایط و نیازهای جامعه بوده است. سازوکارهایی که ضمن نظم بخشیدن به امورات اجتماع، نظرات و خواسته های همه افراد جامعه را نیز در آن مدنظر قرار دهد. در پی این احساس نیاز بود که در طول تاریخ حکومت های مختلفی شکل گرفتند و با توجه به شرایط ویژه اجتماعی - جغرافیایی هر سرزمین، شکل خاصی نیز به خود گرفتند. اما آن شکل از حکومت - و به تعبیر برخی فرهنگ سیاسی - که بیشترین توجه را به نقش و نظر تک تک افراد جامعه در شکل دادن به نهادهای عمومی برای اداره جامعه دارد را دموکراسی نامیدند. دموکراسی مفهومی است که در طول تاریخ، بسته به شرایط اجتماعی - تاریخی - جغرافیایی در بسیاری از نقاط وجود داشته اما در هیچ برهه ای از زمان، گسترش آن در بین جوامع به اندازه گسترش آن در یک سده اخیر نبوده است. در طی سال های گذشته توده های مردم با شناخت قابلیت ها و ارزش های دموکراسی در وجود خود و آنگاه در جامعه خود، احساس نیاز به آن نموده و طالب آن شده اند. حکومت ها نیز در پی این گستردگی خواست دموکراسی و همچنین شکست سایر انواع رقبای دموکراسی، مجبور شده اند خود را دموکراتیک و حافظ ارزش های دموکراسی بدانند.

دموکراسی به دو روش کلی قابل اجراست: دموکراسی مستقیم و دموکراسی غیرمستقیم. در دموکراسی مستقیم که نوع اصلی و حقیقی دموکراسی نیز به شمار می رود، افراد مستقیماً و آگاهانه در تصمیم گیری ها مشارکت نموده و مفهوم عالی شهروندی را به نمایش می گذارند. اما با گسترده تر شدن قلمرو حکومت ها و افزایش تعداد جمعیت در جوامع مختلف و عوامل مختلف دیگر، برای حفظ ارزش های دموکراتیک و قابل اجرا نگه داشتن دموکراسی، متفکران سیاسی طرح دموکراسی غیر مستقیم یا نمایندگی را مطرح کردند؛ که طی آن دیگر نه خود مردم که نمایندگان منتخب آنان به تصمیم گیری و اجرا و نظارت آن می پردازند.

اما با گسترش فناوری های پیشرفته جدید - بویژه فناوری های ارتباطاتی - و پیدایش ظرفیت های بالای تکنولوژیکی و اجتماعی جوامع انسانی در سال های اخیر و با بالا رفتن سطح شعور سیاسی مردم و همچنین در دسترس بودن وسایل مرتبط با فناوری های جدید ارتباطی و اطلاعاتی از جمله اینترنت، به نظر می رسد زمان آن فرا رسیده که مردم خود بصورت مستقیم و بدون انتخاب نمایندگان، در تصمیم گیری های مربوط به سرنوشت فردی و جمعی خود شرکت نموده و بدین وسیله شاهد احیاء ارزش های دموکراسی مستقیم باشیم.

۲-۱-سوالات تحقیق:

سوالات مورد بررسی در این تحقیق را می توان اینگونه بر شمرد که:

۱. آیا فناوری اطلاعات قابلیت بسترسازی مشارکت مستقیم مردم در قانونگذاری و نهادگذاری را دارد؟

۲. فناوری اطلاعات در چه حوزه ها و مواردی امکان مشارکت مستقیم مردم را بوجود می آورد؟

۳-۱- طرح فرضیات:

برای پاسخگویی به سوالات تحقیق، دو فرضیه مطرح گردیده که فرضیات نیز به شرح زیر می باشد:

فرضیه اول: به نظر می رسد فناوری اطلاعات قابلیت و توانایی بسترسازی مشارکت مستقیم مردم را در قانونگذاری و نهادگذاری، داراست.

فرضیه دوم: به نظر می رسد با توجه به توانائی های فناوری اطلاعات، این امکان وجود دارد که در بسیاری از حوزه ها، از جمله در مواردی مثل: رای گیری، پیشنهاد موضوع برای تدوین قوانین، تصویب قوانین، نظارت بر اجرای قوانین، انتخاب کارگزاران حکومتی و ... مشارکت و مداخله مستقیم و بدون واسطه مردم را به همراه بیاورد.

۴-۱- ضرورت انجام پژوهش:

از آنجا که تا کنون در ادبیات جغرافیای سیاسی در ارتباط با تغییرات ناشی از به کارگیری فناوری ها در تغییر نوع حکومت ها و اندیشه های سیاسی، تحقیقی انجام نپذیرفته است، به نظر می رسد که پرداختن به جنبه های سیاسی کاربردهای فناوری های جدید از جمله فناوری اطلاعات دارای ضرورت اجتناب ناپذیری می باشد.

۵-۱- پیشینه پژوهش:

از آنجا که موضوع مورد مطالعه موضوع نسبتاً جدیدی می باشد باید گفت که پژوهش جامع و کامل خاصی در این رابطه انجام نشده است. در بین پژوهش های فارسی صورت گرفته، چند کتاب به صورت غیرمستقیم و جزئی به موضوع اشاراتی داشته اند و تنها چند مقاله به صورت کلی به این موضوع پرداخته اند از جمله:

دکتر محمد توحیدفام در کتابی تحت عنوان «دولت و دموکراسی در عصر جهانی شدن» در بخش هایی به تاثیرات فناوری های جدید بر دموکراسی اشاراتی داشته اند.

دکتر یونس شکرخواه نیز در کتاب «روزنامه نگاری سایبر» به برخی از جنبه های کارکردهای سیاسی فناوری اطلاعات پرداخته اند.

بوسا ابو نیز در کتاب «امپریالیسم سایبر» که به فارسی ترجمه شده است اشاراتی به تحقق دموکراسی الکترونیکی در جوامع آینده دارد.

دکتر هادی خانیکی در مقاله ای تحت عنوان «دموکراسی دیجیتال» به بیان جنبه هایی از تاثیرات فناوری اطلاعات در تغییر برداشت ها از کارکرد دموکراسی پرداخته اند.

در چند مقاله مختصر دیگر نیز طی سال های اخیر، نویسندگان آنان به موضوعات مرتبط با دموکراسی و فناوری اطلاعات پرداخته اند که برخی از آنان عبارتند از:

- «نقش فن‌آوری‌های نوین ارتباطی در مدیریت دموکراتیک جامعه» از شمس السادات زاهدی؛
- «فناوری‌های جدید و تبدیل گوهر دموکراسی؛ دموکراسی الکترونیکی و شهروندی جدید» از فریدلند؛
- «دموکراسی و تکنولوژی» از هیرشکوپ؛
- «دموکراسی روی خطوط اینترنت» از شیده لالمی.

۶-۱- نوع تحقیق:

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی می باشد. در این نوع تحقیق محقق می تواند به ارزیابی شرایط کار، موقعیت کار، موقعیت پدیده، روش های کار و ... پردازد و در صورت لزوم روابط بین متغیرهای مورد مطالعه را بررسی و شناسایی کند . محقق از نظر منطقی اجزاء مربوط به مسأله تحقیق خود را با گزاره های کلی مربوطه ارتباط می دهد و به نتیجه گیری می پردازد.

۷-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در این تحقیق، به دلیل اینکه تحقیق نوعاً کتابخانه ای و نظری می باشد و اطلاعات بوسیله ابزارهای سنجش مربوطه نظیر فیش، کارت و ... گردآوری شده است، از طریق استدلال قیاسی صورت گرفته است و به دلیل کیفی بودن تحقیق و ارتباط آن با کنش محیطی و فضایی، تجزیه و تحلیل کیفی داده ها مورد نظر است.

۸-۱- جنبه نوآوری تحقیق:

تا کنون تحقیق جامعی در ارتباط با بررسی تاثیرات سیاسی فناوری اطلاعات در ایران صورت نپذیرفته است و از این رو این تحقیق یک تحقیق جدید محسوب می گردد. ضمن آنکه تا کنون تحقیقی در ارتباط با قابلیت های فناوری اطلاعات در احیاء و بازگشت به دموکراسی مستقیم نیز صورت نپذیرفته و این جنبه تحقیق را می توان جنبه نوآورانه آن محسوب نمود.

۹-۱- روش و ابزار جمع آوری اطلاعات:

اطلاعات مورد نیاز برای این پژوهش از طریق بررسی کتاب ها، مقالات پژوهشی، گزارش ها، تحلیل ها و ... جمع آوری شده و مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار گرفته است. در برخی از موارد نیز به مصاحبه با برخی از کارشناسان و اساتید مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته شده است.

۱۰-۱- محدودیت های تحقیق:

به واسطه جدید و بکر بودن موضوع مورد مطالعه، از موانع عمده تحقیق، کمبود منابع معتبر و قابل اطمینان به ویژه به زبان فارسی بود. ضمن آنکه غالب منابع موجود نیز از رشته هایی مثل علوم سیاسی، جامعه شناسی و علوم ارتباط بوده که غالباً جنبه های جغرافیایی را نادیده گرفته اند. باید گفت در هیچ یک از منابع جغرافیای سیاسی اشاره ای به این موضوع نشده است.

۱۱-۱- اصطلاحات و مفاهیم ویژه:

۱-۱۱-۱- دموکراسی:

دموکراسی گونه ویژه ای از روش های حکومت است که بحث فلسفی آن ، در علوم سیاسی مطرح است و بحث ساختاری آن به جغرافیای سیاسی مربوط می شود. دموکراسی از آن روی در مباحث جغرافیای سیاسی می گنجد که به اصل جدایی ناپذیری سه پدیده یا عنصر تشکیل دهنده کشور، یعنی «ملت» ، «حکومت» و «سرزمین» مربوط می شود. این اصل ناشی از رابطه ای است که اراده ملت را به حکومت منتقل می سازد برای اداره سرزمین. در این خصوص ملت اراده خود را از راه انتخابات به حکومت منتقل می سازد برای اداره سرزمین و این مکانیزم، حکومت مردم سالارانه را واقعیت می بخشد. نظریه دموکراسی به معنای کامل کلمه، باید به چگونگی دموکراتیک کردن جامعه بپردازد. هیچ تعریف یگانه ای از دموکراسی نیست که کاملاً رضایت بخش باشد. تعریف کلی ممکن است به این صورت باشد: دموکراسی آن نظام حکومتی است که در